కాలం కదిలింది

శ్రీమతి శరణాల జయలక్ష్మి

'నేను మీ భార్యని బానిసని కాదు.'

శాంత ఆలోచిస్తోంది. ఆ మాటలు అంది నిజంగా తనేనా అని: ఏ అదృశ్య శక్తి తనచేత అలా మాట్లాడించింది? ఆరేళ్ళు బానిసగా బ్రతికింది. ఈరోజు తనకి భార్యని అని క్రొత్తగా ఎందుకి గుర్తుకి వచ్చింది?

వత్తులు బాగా కాలి కాలి వున్నాయేమో ఎర్రగా మండుతున్న స్టౌ మంటని తదేకంగా చూస్తూ ఆలోచిస్తోంది శాంత. వత్తులని సరిపి పైకితీస్తే నీలం రంగులో చురుకుగా మండుతాయి. కాని స్త్రీ సహజమైన సుకుమారత్వాన్ని కోల్పోయి, చిల్లులు పడిన తన మనస్సు? ఆయన ప్రేమాదరణలు లభిస్తే తనూ ఉత్సాహంగా ఆనందంగా వుండగలదేమో—ఎంత అత్యాశ! నీరసంగా నవ్వుకుంది.

కుడిచేతి గాజులు చిట్లి లోతుగా గుచ్చుకోవటంలో ఏకధారగా రక్తం కారి కారి గడ్డకట్టుకుని పోయింది. ఈగలు వాలుతున్న ఆ గాయాన్ని చూసుకుంటూ, ఎడమ చేతితో నుదురుమీద ఎత్తుగా ఉబ్బిన బొడిపిని తడుముకుంది—భర్తనుండి తనకి లభించినవీ, లభించేవీ అవే! అవే తమ దాంపత్య జీవితంలో తనకి మిగిలిన అనుభూతులు.

శాంత ఒకక్షణంపాటు తన ఆలోచనల రీతికి విస్తుపోయింది. ఏమిటిది? ఈరోజు తనెందుకిలా విచిత్రంగా ఆలోచిస్తోంది? కాళ్ళు కడిగి కన్యాదానంచేసి రాజారావు చేతిలో తనని పెట్టిన క్షణాన్నే తనబరువూ బాధ్యతా అతనికి వప్పగించి చేతులు దులుపుకున్నాడు అన్నయ్య. ఎన్నెన్నో ఆశలతో, అందమైన కలలతో నూతన వధువుగా క్రొత్తజీవితంలోకి అడుగు పెట్టింది.

కాలం కదులుతోంది. తన ఆశలూ ఆశయాలూ అన్నీ కరిగిపోయాయి. క్రమంగా ఆలోచించటంకూడా మరిచిపోయింది తను. దైనందిన జీవితంలో భోజనం చేయటం, నిద్రపోవటం అన్నంత సహజంగా భర్తచేత చివాట్లు దెబ్బలు తినటం అలవాటయిపోయింది.

మరి—ఈరోజు తనలో ఎందుకిన్ని ఆలోచనలు క్రొత్తగా రేకెత్తుతున్నాయి?

మోకాళ్ల మధ్య గడ్డం ఆనించి, చెంపకి చెయ్యి ఆన్చి ఆలోచిస్తున్న శాంతకి చటుక్కున గుర్తుకి వచ్చాడు 'మధు'

'ఎలా వున్నారు శాంతా?' తల వంచుకుని ఆఫీసు నుండి బస్ స్టాండ్‌కి నడుస్తున్న శాంత ఉలిక్కిపడి చూసింది. లాలిత్యాన్ని నింపుకుని గంభీరంగా వుండే ఆ కంఠ స్వరాన్ని ఆమె ఎప్పటికి మరిచి పోలేదు.

ఆశ్చర్యంతో ఆనందంతో ఏమీ మాట్లాడలేక, విస్మయంగా చూస్తూ నిలబడి పోయింది.

'ఏమిటలా చూస్తారు? నన్ను మరచి పోయారా? నేను మధును' ఎప్పటిలా చిరునవ్వు అతని పెదిమల మీద మెరుస్తోంది. చిలిపిగా కళ్ళు నవ్వుతున్నాయి.

'అబ్బె...లేదు.' తడబడుతూ అంది.

మధు నవ్వుతూనే శాంత కళ్లల్లోకి సూటిగా చూసాడు. ఆమె కనురెప్పలు క్రిందకి వాలిపోయాయి. సిగ్గుతో కాదు. కలవర పాటుతో. మధుని చూడగానే కలిగిన సంతోషంతో పాటు ఏదో భయం ఆమెను సన్నగా వణికించింది.

'అలా హోటలుకి వెళ్లి కొద్దిసేపు మాట్లాడుకోవటానికి ఏమయినా అభ్యంతరముందా?' అతని కంఠ స్వరంలో లాలిత్యం లేదు. గంభీరంగా వుంది.

ఆ మార్పుని గమనించి తలెత్తింది శాంత. అతని కళ్లల్లో చిలిపితనం కరిగి పోయింది. నిశితంగా ఆమెని పరికిస్తూ ఏదో అర్థం చేసుకొవటానికి ప్రయత్నిస్తున్నాయా చూపులు,

'అబ్బె...లేదు' అరిగిపోయిన టేపు రికార్డర్‌లా, తడబాటుని అణుచుకోవటానికి ప్రయత్నిస్తూ అంది.

మధు నవ్వాడు. 'మీకు అభ్యంతరం వుంటుందని కాదు. కానీ మీ శ్రీవారికి యిలాటివి...'

సూటిగా తగిలాయా మాటలు శాంతలో. యింకా ఏ మూలో మిగిలి వున్న అభిమానం దెబ్బతింది. 'అలాటిదేమీ కాదు. పదండి' అంది మరేమీ ఆలోచించకుండా.

టిఫిను కాఫీ తీసుకుని తిరిగి వచ్చే వరకూ చాలా మామూలుగా కాలేజీ స్నేహితుల గురించి, లెక్చరర్ల గురించీ మాట్లాడాడు అతను. అతని కళ్ళు మాత్రం నిశితంగా ఆమె ప్రతి కదలికనీ, కళ్లల్లో కదులుతున్న ఛాయలనీ జాగ్రత్తగా గమనిస్తూనే వున్నాయి.

'మీ బస్‌స్టాండ్ దగ్గరకి వచ్చేస్తోంది' మాట్లాడటం ఆపి ఆమె ముఖంలోకి చూస్తూ అన్నాడు.

కాలేజీ స్మృతులు గుర్తు తెచ్చుకుంటూ ఉత్సాహంగా మాట్లాడుతున్న శాంత చటుక్కున మాట్లాడటం ఆపి వేసింది. అందమైన కలలు కంటున్న రోగిని హఠాత్తుగా లేపి. చేదు మాత్రలు మింగమన్నట్టు తెల్లబోయి చూసింది అరక్షణం పాటు.

'యిల్లూ తనూ, ఆ మనిషీ—' తన జీవితం బాధ్యతలూ గుర్తుకి రాంగానే దిగులుగా నిట్టూర్చింది.

'అవును, బస్‌స్టాండ్ వచ్చేస్తోంది' నీరసంగా అంది.

అతని చిన్న చిన్న కళ్లల్లో అంతు లేని జాలీ, బాధా తొంగి చూసాయి.

'కొద్దిసేపు ఈ పార్కులో కూర్చుని వెళదాం. రండి' అతను చనువుగా పార్కులోకి దారి తీసాడు.

'రాలేను' అనాలనుకుంది శాంత. కానీ అనలేక పోయింది. ఏవో మొండి తనం, ధైర్యం ఆమెని ముందుకి నడిపించాయి.

'మీ సంసారం ఎలా వుంది?' పచ్చ గడ్డిలో చేతి రుమాలు పరుచుకుని కూర్చుంటూ సూటిగా అడిగాడు మధు.

ఏ క్షణాన అతను అలా అడుగుతాడో అని కలవర పడుతున్న శాంత కొద్దిసేపటి వరకూ ఏమీ మాట్లాడ లేక పోయింది.

'మాట్లాడరేం?' అతని చిన్న చిన్న కళ్ళు తన ప్రతి కదలికనీ పరికిస్తున్నాయని తెలుసు శాంతకి, చివరికి తలెత్తి చూసింది 'ఏం చెప్పను?' అంటూ.

'కాలం చాలా త్వరగా కదిలి పోతోంది. మిమ్మల్ని చూసి అప్పుడే ఏడు సంవత్సరాలు అయ్యింది. మీ శ్రేయస్సుని సదా కాంక్షించే ఆప్తులలో నేను మొదటి వాడిని మీ జీవితం ఎలాగుందో తెలుసుకోవాలని ఆరాటపడటంలో తప్పేమీ లేదనుకుంటా' ప్రతిమాట వెనుక ఏదో తెలుసుకోవాలన్న వేదన, యింకా ఏదో చెయ్యాలన్న తపన, స్నేహ పూరితమైన వాత్సల్యం తొంగి చూస్తున్నాయి.

తల వంచుకుని గడ్డి పరకలు పీకుతూ మౌనంగా వుండి పోయింది శాంత. గర్వంగా తృప్తిగా సంతోషంగా చెప్పుకోవటానికి నాకేమీ మిగల్చలేదు ఈ ఏడేళ్ల కాలం.

'ఏ బంధుత్వమూ లేని మీరు నాకు ఆప్తులూ సన్నిహితులూ అని నాభర్తకి చెబితే నన్ను ఎన్నివిధాల హింసిస్తాడో మీకు చెప్పనా మధూ? ఎంత చదువుకున్నా, ఎంతమంది మధ్యలో ఉద్యోగం చేస్తున్నా, ఎవరితోనూ ఎలాటి పరిచయమూ పెట్టుకోకుండా మడికట్టుకుని కూర్చోవాలనే ఆయనతత్వాన్ని మీకెలా చెప్పేది?' బాధగా ఆలోచిస్తోంది శాంత.

బి. ఏ మూడో సంవత్సరం చివరిలో కాలేజీ మూసివేసే చివరిరోజున మధు అడిగాడు. 'యింక ఎవరి జీవితాలు వారివి. ఎప్పుడైనా ఎక్కడయినా కనపడితే మాట్లాడతారా శాంతా?' అని.

'అదేమిటి? ఎందుకు మాట్లాడను?' అంది తను బాధగా.

'ఏమో. ఆడవాళ్లు త్వరగా మారి పోతారంటారు. పెళ్లవ్వగానే పరాయి మగవాడితో మాట్లాడితేనే తప్పన్నట్టు తప్పించుకునిపోతారు కొందరు చదువుకున్న అమ్మాయిలు. మీరూ అలాగే...' అతన్ని పూర్తిగా మాట్లాడనీయలేదు తను.

'మనదగ్గర అలాటివి కుదరదు. ఆకాబోయే ఆయనని లాక్కువచ్చి 'యిదుగో నా బెస్ట్ ఫ్రెండు' అని గర్వంగా పరిచయం చేసి, మీరు రానని బతిమాలినా వినకుండా మా యింటికి లాక్కుపోయి అతిథి మర్యాదలు చేస్తాను. తెలుసా?' అంది తను నవ్వుతూ.

అవి గుర్తుకివచ్చి శాంతకళ్ళు నీళ్లతో నిండాయి. అతనెక్కడ చూస్తాడో అని తలపూర్తిగా వంచేసుకుంది.

'సారీ. మీరు చెప్పరు. చెప్పలేరు అని తెలిసికూడా అడిగాను శాంతా. మగవాళ్లం అనే అహం యింకా కొందరు భర్తలలో పోలేదు. ఆడదాన్ని, అణిగి మణిగి వుండాలి అనే తేలికభావం

18 క్లూలకు తెలుగు అనువాదం

1. ఆహారం లేక పోయినట్లయితే మానవునికి ఆహారం కోసం ఆసక్తి ఎట్లా కలుగకపోతుందో అలాగే మానవులు అమరులై యుండక పోయినట్లయితే మానవులు అమరత్వమును సాధించరు/ ఆశించరు.

2. స్వసుఖ త్యాగం ఆత్మసంయుత మరియు దయ / వినమ్రత యందు అద్వితీయ ఆనందముున్నది.

3. కర్తవ్యభావమందు అంత్యపరాయణ/ సదాచారి మనోవృత్తి అంతర్నిహితమై యుండును.

4. భూలోకంలో ఎవ్వరూ నియత క్రమగతిని / బలమును ఎదిర్చి నిలువ జాలరు.

5. క్రూరత్వం / శత్రుత్వం మరియు లోభం మానవ సహజ గుణముల క్రూరతను పూర్తిగా పురికొల్పి మానవుని క్రూరపథమునందు దింపును.

6. మానవుడు వ్యక్తిగతంగా నశించును కాని అతని మహా కార్యములు / భావములు వాటిపూర్వ సాంప్రదాయంగా ప్రత్యేకించి అమరమై నిలిచి యుండును.

7. ఎడతెగని నిరాశ / దుఃఖము మరియు శూన్యతతో ఎవ్వరూ జీవించజాలరు.

8. శిక్షణ / ధర్మం యొక్క ముఖ్య కార్య కలాపం సామాజిక ఏకాగ్రతను బలపరచుటయందే నిమగ్నమై యుండును.

9. ఎవరైనా అహంభావమును బ్రహ్మాండంగా పెంచగలరు, దానిని భయంకరంగా పెంచుదురు కాని మేరలేకుండా / అజేయంగా కాదు.

10. ప్రకృతి ఎల్లచోట్లా విధులను/ హద్దులను నిర్ణయించింది.

11. ఏ ఛత్రాధిపత్య సామ్రాజ్య మనోకాంక్ష నిమిత్తం ఆశాపిశాచాగ్నికి మనము ధారాళంగా/ సరిగా మనుష్యులను జడమైన సామగ్రిని ఆహుతినీయ వలసి యుంటుంది.

12. ఈశ్వరుని మీ ఆత్మలయందు ప్రవేశింప జేసి మీకార్యాచరణలన్నింటిని పరిపాలింపనిచ్చినప్పుడు అసహాయత / లౌకికము దానంతటదే మీ నుండి తొలగిపోవును.

13. మానవ స్వభావము / వ్యక్తిత్వము పూర్తిగా జ్ఞానహీనమై నదను సిద్ధాంతము తప్పు.

4. కోరికలు, ఉద్దేశములు లేక అలవాట్ల వీటి పరస్పర వైరుధ్యం నైతిక / సామాజిక సమస్యలను కల్పించును.

15. ఈనాడు మనకు రాజకీయ / వ్యవహారిక వివేకం కావలెను అనే విషయమును ఎవ్వరూ కాదనరు.

16. ప్రాపంచిక సుఖానందముల పరిత్యాగం అత్యగ్రస్థానమునందే పవిత్రత / ఆచరణ లభ్యం.

17. కోపోద్రేకం లేక భయోద్రేకం ప్రశాంత చిత్తం పఠనం / మననం అసంభవనీయము సాగుట సర్వసామాన్యంగా అనుభవనీయం.

18. ఈశ్వరుని సాక్షాత్కారం అనుభవనీయంగా సాధించ జాలనంతవరకు మానవుడు అజ్ఞానిగాను/ అయోగ్యుడుగాను వుంటాడు.

18 CLUES

1. As man could not have desire for food if there were no food, so men could not **Acquire** / **Desire** immortality if men were not immortal.
2. There are unsurpassed joys in self-denial, self-restraint and **Charity** / **Humility**.
3. A sense of duty presupposes a **Conscientious** / **Virtuous** disposition.
4. None on earth can withstand the **Course** / **Force** of destiny.
5. **Cruelty** / **Enmity** and greed give full licence to the barbarity of human instincts and put man on a crooked road.
6. Man as an individual perishes but his **Deeds** / **Ideas**, separate from their progenitor, live on.
7. No one can live with a continual sense of **Despair** / **Pain** and void.
8. The main function of **Education** / **Religion** consists in strengthening social solidarity.
9. One can inflate the Ego tremendously, inflate it frightfully, but not **Indefinitely** / **Invincibly**.
10. Nature has set **Laws** / **Limits** everywhere.
11. We have to sacrifice, **Liberally** / **Literally**, men and material in the fire of ambition in order to create the phantom of an empire.
12. **Loneliness** / **Worldliness** will fall away from you automatically when you allow God to come into your souls and rule all your activities.
13. It is wrong to hold that human **Mentality** / **Personality** is basically irrational.
14. A conflict of desires, motives or habits sets a **Moral** / **Social** problem.
15. No one will deny that we need **Political** / **Practical** wisdom today.
16. Renunciation of worldly pleasures is the highest kind of **Purity** / **Pursuit**.
17. It is common experience that a flood of anger or fear will make calm **Reading** / **Thinking** impossible.
18. Man remains **Unaware** / **Unworthy** of himself, as long as he does not realise God.

గమనిక : పై క్లూలు భారతీయ గ్రంథకర్తల, పుస్తకములనుండి తీసుకొనబడినవి. అవి పూర్తి వాక్యములు మరియు వేరువేరుగా పూర్తి అర్థవంతమైనవి. గ్రంథకర్తలు, వారి పుస్తకముల పేర్లు అఫిషియల్ సొల్యూషన్‌తో పాటు లిటిరేచర్ వీక్లీలో ప్రచురించబడును. రు. 5,46,000 లకు పైగా పంచిపెట్టబడినది.

కాలం కదిలింది

మిలోనూ పోలేదు. కాలం మారింది అలవాట్లూ, అభిరుచులూ అన్నీ మారాయి. కానీ మనసులలోవున్న సంకుచిత్వంమాత్రం యింకా తొలగిపోలేదు.

'అవును. మనది భారతదేశం. ప్రాణాలు బలిపెట్టి అయినా కీర్తికోసం ప్రాకులాడుతాం. సతి సావిత్రి, అనసూయల వంటి పతివ్రతలు వెలిసిన పుణ్యభూమి మనది. సుమతివంటి పతివ్రతల వారసత్వం మనది. ఆ వారసత్వాన్ని పోనీయరు. ఎంత చదువుకున్నా అభ్యుదయంగా బ్రతకలేరు మీరు. అనాదిగా జరుగుతున్న అన్యాయాలకి బలిఅవుతూకూడా పెదవి కదపరు. ఎంత నికృష్టంగా అయినా బ్రతుకుతారు కానీ భర్త గురించి చెడగా చెప్పుకోలేరు. ఆ బలహీనత మిమ్మల్ని ఈస్థితికి తెస్తోంది' అతని స్వరంలో ఆవేశం ఆవేదన పెరిగిపోతోంది.

శాంత కళ్లనుండి ఏకధారగా జారిపోతున్నాయి కన్నీళ్లు. ఆడదానికి తరగని ఆస్తి అదే!

కాలం కదలటం మరిచిపోయిందేమో అన్నంత మెల్లగా భయంకరంగా జారిపోతున్నాయి క్షణాలు.

'నేనంతా విన్నాను. ప్రత్యక్షంగా చూసాను కూడా. మీ యింటికి ఎదురుగానే మా బంధువులు వున్నారు. నిన్న ఉదయం మిమ్మల్ని చూడగానే బయటికివచ్చి పలకరిద్దామనుకున్నాను. కానీ మా వాళ్లు వారించారు. ఆయనసలే అనుమానపు మనిషని. రాత్రి ఆలస్యంగా మీరురావటం ఆయన కోపంగా మాట్లాడుతూ చెయ్యి చేసుకోవటం తలుపులు వేసివున్నా వినపడ్డాయి. రాత్రంతా నిద్రపట్టలేదు నాకు. నేను మీ అన్ననో తమ్ముడినో అయితే, కనీసం దూరపు బంధువునయినా అయివుంటే ఎంత బావుండేది! ఆ క్షణంలో వచ్చి రాజారావుని మందలించి బుద్ధి చెప్పి వుండేవాడిని......'

సరిగ్గా మూడేళ్లక్రితం జరిగినసంఘటన తలుచుకుని కన్నీళ్ల మధ్య బాధగా నవ్వుకుంది శాంత.

ఏదో పనిమీద ఆ ఊరు వచ్చిన సారథి చెల్లెలి కాపురం ఎలాగుంది చూడటానికి

భద్రతకు, రక్షణకు ఫోల్డింగ్ 50 షాట్ల పిస్టల్
లైసెన్సు అక్కర్లేదు. అమెరికన్ మోడల్. దొంగలు, క్రూరమృగాలనుండి రక్షించుకోండి. పిక్నిక్ ప్రయాణములు, నాటకాలకు ఉపయోగకరమైనది. ఆటోమెటిక్ 50 షాట్లు

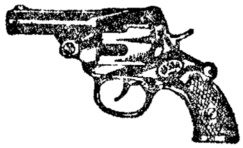

వీర్పాటుగలదు చేతికైనది. నిప్పురవ్వలు మిమ్ము అపాయమునుండి రక్షిస్తుంది. జర్మన్ మోడల్ నెం.99 50షాట్లతోధర: రు.15.50 వి.పి.పి చార్జీలు రు2.50తో కలిపి రు3.50 అదనం పాటుపడండి రు5 మిల్లీమీటర్లకు ప్రత్యేకతగ్గింపు.

ATLAS CO (-16)
P. O. Box 1329 Delhi-6

చేతి గడియారం
6/—లకు మాత్రమే

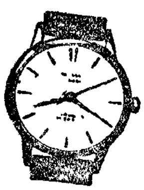

5 జ్యూయల్స్‌గల చేతి గడియారం, 5 యేండ్ల గ్యారంటీతోరు 6/ లకే. మా చెయిన్ పద్ధతి స్కీముద్వారా పొందండి. పోస్టేజి రు1.15 అదనం.
షరా: హనీమూన్ సెట్ వ్యాపారాభివృద్ధికై యీ స్కీము ప్రవేశపెట్టబడింది ఇష్టంలేనివారికి డబ్బు వాపసు చేయబడును.

SWISS WATCH TRADING Co.
P. B. 87 (APTW) Jullundur City

ప్రత్యేక చికిత్స
Licenced under M. & T. P. Act — Rule (83)
వీర్యస్తంభనము :- నరాల బలహీనత పోయి మంచిశక్తి కల్గుటకు పైకి మర్దనకు తైలం 1 సీసా రూ 27/-. పైకం ముందుగా పంపాలి.
డా. రత్నం సన్స్, (Estd 1904)
అజంపుర రైల్వే వంతెన వద్ద,
New Malakpet,
హైదరాబాద్— 36 ఆం. ప్ర.

వాయిదాల చెల్లింపుపై ట్రాన్సిస్టర్
నెలకు రు. 10/- వంతున సులభముగా చెల్లించి రు. 320 వెలగల 'బెబి క్వీన్'

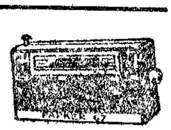

పోర్టబుల్ 3 బ్యాండ్స్, ఆల్ వరల్డ్ 8 ట్రాన్సిస్టర్లు పొందండి. వివరములకు :
ATLAS CO, (AP-22)
Box No. 1329, Delhi-6.

కాలం కదిలింది

ఇంటికి వచ్చాడు.

'నీ అన్న యిచ్చిన సొమ్ము చూసుకునా ఆ మిడిసిపాటు? ముష్టి కట్నం డబ్బులు తప్ప ముచ్చటూరే లాంఛనాలు జరిపించారా? ఏనభై రూపాయల వెధవ గడియారం, రెండువందలు పెట్టి డొక్కు రేడియో...' పాత విషయాలన్నీ తవ్వి అడుగుతున్నాడు రాజారావు.

అత్తగారింట్లో వున్న మూడురోజులు అత్తా ఆడబిడ్డలు సాధించినా ఓపికగా విని ఊరుకుంది శాంత. అల్లుడి కోరికలు ఆడపడుచుల లాంఛనాలూ ఘనంగా తీర్చటానికి తండ్రి లేరు. ఎలాగో అలా శ్రమపడి చెల్లెలి బరువు తీర్చుకుందామన్న తాపత్రయంతో అప్పుచేసి ముందు అనుకున్నదానికంటె కాస్త ఎక్కువగానే ఖర్చుపెట్టి పెళ్లి చేసాడు సారథి. యింకా అవి పెట్టలేదు యివి పెట్టలేదు అన్న సాధింపులు విని బాధపడినా ఎంతకీ తృప్తి లేకుండా యింకా ఏవో చేయాలని అనుకోవటం ఆడవాళ్లకి సహజం. అందులో అత్తా-ఆడపడుచుల హోదా వచ్చేసరికి తమ అబ్బాయిని చవకబేరంలో కొనుక్కున్నారనీ, యింకా ఎక్కువ వచ్చేది అన్నట్లు మాట్లాడుతారు చాలామంది—అని సరిపెట్టుకుంది.

'నేను పెళ్లిచేసుకుంది కట్నంకోసం, లాంఛనాలకోసంకాదు.' అని తల్లినీ అక్కా చెల్లెళ్లని మందలించవలసిన రాజారావు క్రొత్తలోనే కాకుండా పెళ్లయిన మూడు సంవత్సరాలకి కూడా యింకా సాధించటంతో ఎప్పటిలా ఊరుకోలేకపోయింది శాంత.

'ఏవిమిదివందలరూపాయలుపెట్టి చేతి గడియారం, వెయ్యిరూపాయల ట్రాన్సిస్టరు పెట్టకలిగే తాహతు వుంటే వెదికి వెదికి మిమ్మల్ని తేటం ఏం ఖర్మ? ఏ ఆఫీసరునో, డాక్టరునో తెచ్చేవారు' అంది ఒళ్లుమండి.

గోరంతని కొండంతగాచేసి పోట్లాడే రాజారావు మనిషిని అనేమాట మరిచిపోయాడు.

అంతవరకూ వరండాలోనే ఆగిపోయి లోపల సంభాషణ వింటున్న సారధి యింకా సహించలేకపోయాడు. పశువులా ప్రవర్తిస్తున్న అతని చేతిలోనుండి చెల్లెల్ని అవతలకితోసి రాజారావు జబ్బపట్టుకుని ఈడ్చి చెంపమీద ఒకటి వేసాడు.

బావమరిదిని చూసి అరక్షణంపాటు జంకినా, తనమీద చెయ్యి చేసుకోవటంతో పౌరుషంగా ఎదురు తిరగబోయాడు కోపంగా తిడుతూ.

అనుకోకుండా జరిగిన ఈ సంఘటనని చూసి కొయ్యబారి నిలబడిపోయింది శాంత తన బాధని కూడా మరిచిపోయి.

'రాస్కెల్. నా చెల్లెలిని ఎంతెంత మాటలంటావురా? దాన్ని చావమనా నీకిచ్చి పెళ్లిచేసింది? నువ్వు మనిషివా పశువువా? నీ చదువూ సంధ్యా ఏమయ్యాయి...' సారధి తిరిగి చెయ్యి చేసుకున్నాడు. ఆ దెబ్బ బలంగా కణతలమీద తగిలిందేమో రాజారావుకి కళ్లు తిరిగినట్లయ్యి ఏమీ మాట్లాడలేకపోయాడు ఒక నిముషంవరకూ.

పొడుగ్గా బలంగా వుండే సారధి చేతిలో రాజారావు, ఏమయిపోతాడో అన్నభయంతో తన భర్తమీద అన్న చెయ్యి చేసుకున్నాడన్న కోపంతో, తన కాపురం చూడవచ్చిన అన్నగారి ముందు యింత గొడవ జరిగినందుకు అవమానాభిమానాలతో వణికిపోయింది శాంత.

'అన్నయ్యా...' భర్తకి అడ్డుగా నిలబడుతూ అంది. 'నువ్వెందుకిలా తొందర పడుతున్నావు? చెల్లెలు భర్తతో కాపురం చేయటం నీ కిష్టం లేదా'

'శాంతా' కోపం మరిచిపోయి ఆశ్చర్యంగా చూసాడు సారథి. 'ఏమిటి నువ్వంటున్నది?'

'భర్తకి భార్యమీద చెయ్యి చేసుకునే అధికారం లేదా అన్నయ్యా? ఆ మాత్రానికే నువ్వు వచ్చి ఆయన్ని కొట్టటం ఏమీ బావుండ లేదు. భార్యాభర్తల మధ్య కలతలు రాకుండానే వుంటాయా? మా యిద్దరి మధ్య నువ్వువచ్చి యింత రాద్ధాంతం చేయటం ఏమిటి? చెల్లెలి కాపురం చక్కదిద్దవలసినవాడివి నువ్వే చెడగొడతావా?' అంది ఆవేశంగా.

'శాంతా' ఆగ్రహం ఆవేశాల మధ్య దాదాపు అరిచాడు సారథి. 'నీ కాపురం చెడగొట్టడానికి వచ్చానా నేను?' బాధగా కోపంగా చెల్లెలిని చూసాడు. మరుక్షణం లోనే వెనక్కి తిరిగి చేతిసంచి తీసుకుని తిరిగి వెళ్లిపోయాడు.

'అలా చెప్పు! బుద్ధివుంటే తిరిగి జన్మలో

ఈ గడప తొక్కనవద్దను' రాజారావు తేసుకొని చెంప సవరించుకుంటూఅన్నాడు వెనుకనుండీ.

గడప దాటిన పారధి మళ్లీ చెల్లెలి యింటి గడప తొక్క లేదు. లోలోపల కుమిలిపోయింది శాంత. ఆ తరువాత ఏడాదికి తన దిగులుతోనే పోయిన తల్లి శవాన్ని చూడటానికి మాత్రం వెళ్లింది శాంత. అప్పుడయినా ముభావంగా అంటీ అంటన్నట్టు వున్నారు అన్నా వదినా.

ఆలోచనల మధ్య బిగుసుకునిపోయిన శాంతని చూసి మధు లేచి నిలబడ్డాడు.

'మీ స్వవిషయాలలో నేను కల్పించుకోవటం మీకు యిష్టం లేదనుకుంటా. నన్ను క్షమించండి శాంతా. నేనువెళతాను'

బాధగా కళ్లెత్తి చూసింది శాంత. 'అబ్బే... లేదు' అనబోయి ఆగిపోయింది. నిట్టూర్చుస్తూ లేచి నిలబడింది.

'మీరు నన్ను అపార్థం చేసుకోకండి మధూ. ఈ క్షణంవరకూ మీకంటె ఆప్తులూ సన్నిహితులూ నా కెవరూ లేరు. మానసికంగా శారీరకంగా ఎంత బాధ పడుతున్నానో మీకు చెప్పుకుని గుండెలలో బరువు తగ్గించుకోవాలనే నాకూ వుంది. కానీ... చెప్పలేకపోతున్నాను. నేను సుఖ సంతోషాలతో బ్రతకాలనే మీ ఆవేదన, ఆరాటం నా కర్థమయ్యింది. కాని నేనేమీ చెయ్యలేను...నా బ్రతుకిక అవి అందకుండాపోయాయి. నేను సుఖపడాలి అంటే మృత్యుదేవత ఒక్కటే నన్ను కరుణించాలి' కన్నీటి తెరల మధ్య గద్గదిక మవుతున్న స్వరాన్ని అదుపులో పెట్టుకోవాలని ప్రయత్నిస్తూ అంది.

బాధగా చూస్తున్న అతని ముఖంలోకి ఒక క్షణంపాటు చూసి సెలవు తీసుకుని వచ్చేసింది.

యింట్లో కాలు పెట్టగానే ఎప్పటిలా రాజారావు నిలదీసి అడగలేదు ఎక్కడికి వెళ్లావని. శాంత చెప్పనూలేదు, మౌనంగా లోపలికి వెళ్లి వంట మొదలుపెట్టింది.

ఆలస్యం అయినందుకు సమాధానం చెప్పుకోని శాంతి నిర్లక్ష్యాన్ని అతను సహించలేకపోయాడు. కోపంగా లోపలికి వెళ్లి అడిగాడు. 'ఎక్కడికి వెళ్లావు'అని.

'ఫ్రెండ్ కనబడితే హోటలుకివెళ్లాను' ఏదయితే అదయిందన్న నిర్లిప్తతతో జవాబిచ్చింది శాంత.

'ఎవరా ఫ్రెండ్? ఆడదా? మగవాడా?' వేటకారంగా అడిగాడు.

'మగవాడే' అప్రయత్నంగా అనేసింది.

ఆ ఇంట్లో సర్వసాధారణంగా జరిగే తంతే అప్పుడగా జరిగింది. కానీ యింకో విచిత్రం కూడా జరిగింది. జుట్టు ఈడ్చి క్రింద పడేసి తన్నుతున్న అతని కాళ్లు బలంగా పట్టుకుని 'నేను మీ భార్యని బానిసని కాదు' అంది శాంత.

రాజారావు బాదటం మాని విచిత్రంగా చూశాడు. 'భార్యవని చాలా తొందరగా తెలిసిందే' అన్నాడు వ్యంగ్యంగా.

'బానిస అయినా ప్రాణం వుంటుందన్న నిజం తెలుసు యజమానికి. మీదృష్టిలో నేను ఒక మరబొమ్మని. ఉద్యోగంచేసి నెలనెలా డబ్బు సంపాదించి పెట్టాలి. మీ అనుమానాలకి బలి అవుతూ కిమ్మన కూడదు. ఉద్యోగం మానివేసి యిల్లు కదలకుండా ఇంట్లోనే పడివుంటానంటే అందుకూ వప్పుకోరు. మీ పనులన్నీ చేసి పెట్టి మీ అవసరాలని తీర్చే యంత్రాన్ని. భార్యని అనే భావం, గౌరము, ఆదరణా వుంటే మీ రింత అమానుషంగా ప్రవర్తించరు'

'నోరు మూస్తావా లేదా?' చెయ్యి ఎత్తి మీదకి వస్తూ అడిగాడు రాజారావు.

ముఖంమీద పడుతున్న జుత్తుని వెనక్కి తోసేసుకుంటూ తల ఎత్తి చూసింది శాంత. ఆ కళ్లల్లో ఏదో మొండితనం.

'ఏం చేస్తారు? చెయ్యి నొప్పి పుట్టే వరకూ బాదుతారు. యింకా కోపం పోక పోతే ప్రాణాలు తీస్తారు. అంతేకదా? రోజూ చచ్చేకంటే ఒక్కసారి చావటమే నయం. నన్ను చంపినా మిమ్మల్ని నిలదీసి అడిగేవారు ఎవరూ లేరు. మీమీద హత్యానేరం రాకుండా యిందులో మీ తప్పేమీ లేదని రాస్తాను. లేదా వాఙ్మూలం యిస్తాను. కానివ్వండి'

రాజారావు ఆగ్రహం ఆశ్చర్యంగా మారింది. గిరుక్కున తిరిగివెళ్లిపోయాడు. మరు క్షణంలోనే బట్టలు తొడుక్కుని విసురుగా బయటి తలుపులు తన్ని వెళ్లిపోయాడు.

శాంత ఆలోచనలనుండి తేరుకునిచూసే సరికి పాలు విరిగి జున్నులా అయ్యి మాడు వాసన వస్తోంది. పాలు పొంగటంవల్లనేమో స్టౌమీద మరకలు కనిపించాయి.

వాటి వైపుచూసి నిట్టూర్చుస్తూ పాలు దించి స్టౌ ఆర్పేసింది. టైమ్ చూసింది. పదిన్నర అయ్యింది. నెమ్మదిగా లేచి చాప వేసుకుని పడుకుంది.

యిరుగూ పొరుగూ తన వైపు చూసే చూపులని ఎదుర్కోలేక తల వంచేసుకుని

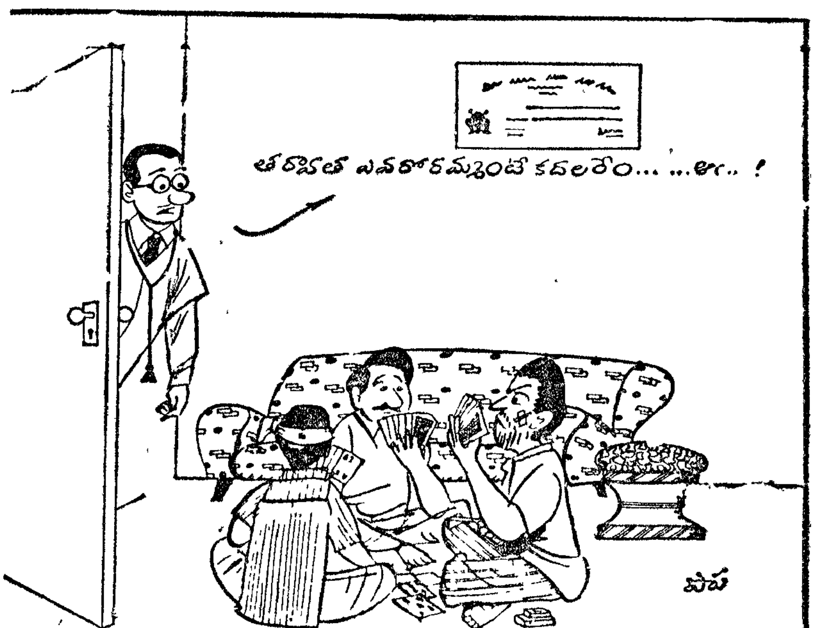

కళ్ళిపోతుంది తను. కొద్దిగా అవకాశం దొరికితేచాలు. ఎంతో సానుభూతిగా తన మంచితనాన్ని పొగుడుతూ రాజారావుని తిడతారు.

ఆఫీసులో తమిద్దరి గురించీ చాలా మందికి తెలుసు. ఏనాడు పెదవి కదిపి తనెవరికీ చెప్పుకుని ఎరుగదు. వాళ్ళందరికీ ఎలా తెలుస్తాయో అర్థంకాని సమస్య తనకి. ఎంతో జాలిగా చూస్తారు కొందరు. మరికొంతమంది హేళనా సానుభూతి మిళితంచేస్తూ 'ఎందుకొచ్చిన బాధయిది. శారదలా విడాకులిచ్చి హాయిగా బ్రతకక?' అంటారు తను వినేలా.

శారద ప్రక్క ఆఫీసులో పనిచేస్తోంది. బాగానే వున్న వాళ్ళమ్మాయి. ఆఫీసరు భార్య. అతని ప్రవర్తన నచ్చక వదిలేసి వచ్చిందని చెప్పుకుంటారు. కన్న తల్లి తండ్రి దగ్గరకూడా వుండటం యిష్టంలేక హాస్టలులో వుంటోంది. అతను వేరే పెళ్ళి చేసుకున్నాడు. పిల్లలు కూడా పుట్టారనీ, త్వరలో శారదకూడా యింకా ఎవరినో చేసుకోబోతోందని ఎవరో అనుకుంటూవుండగా వింది తను.

'నీకు పిల్లలు పుట్టరు. గొడ్రాలివి నువ్వు. నీకు విడాకులు యిచ్చినేరే పెళ్ళి చేసుకుంటాను' రాజారావు బెదిరింపులు గుర్తుకు వచ్చాయి శాంతకి.

అదోలా నవ్వుకుంది. భర్తమీద తనకి ఏమాత్రం ప్రేమానురాగాలులేవు. అయినా అతన్నికొలుస్తూ అతని నీడలోనే బ్రతుకుతోంది. ఏమిటి ఈ జీవితానికి అర్థం?

ఆలోచనల మధ్య అలిసిపోయి ఎప్పుడు నిద్రపోయింది.

బయట తలుపులమీద దబదబా బాదిన శబ్దం కావటంతో ఉలిక్కిపడి లేచింది. ఒళ్ళంతా నొప్పులతో బరువుగా అనిపించింది. ఆకలి నీరసం అన్నీ కలిసి జ్వరం వచ్చినట్టుంది. బయట మోత ఎక్కువ కావటంతో విసుక్కుంటూ లేచి తలుపు తీసింది.

గోపాలం లోపలికి వచ్చాడు. అతన్ని చూసి ఆశ్చర్యపోయింది శాంత. 'ఆయన లేరు' అంది నిద్రమత్తుతో కొద్దిగా బొంగురుపోయిన స్వరంతో.

గోపాలం జాలిగా చూసాడు ఆమెవైపు. 'రాజాకి హార్టు ఎటాక్ వచ్చింది. హాస్పిటలులో వున్నాడు. మీరు వెంటనే బయలుదేరి రావాలి.'

శాంత అయోమయంగా చూసింది. 'ఆయనకి హార్టు ఎటాకు రావటం ఏమిటి?' అర్థం కానట్టు చూస్తున్న శాంతనిచూసి బాధగా నిట్టూర్చాడు అతను.

'సరదాగా పేకాట వేసుకుని కూర్చున్నాం. ఒక అరగంట క్రితమే ఆట మధ్యలో నొప్పి అంటూ కుడిచేత్తో గుండెలు పట్టుకుని ప్రక్కకి ఒరిగిపోయాడు. వెంటనే ఆ హాస్పిటలుకి తీసికొనివెళ్ళాం...'

శాంత వెర్రిగా అతన్నిచూస్తూ నిలబడిపోయింది.

'మీవాళ్ళెవరి అడ్రసులయినాయిస్తారా? టెలిగ్రాం యిస్తాను...' అతను చెబుతున్నదేమిటో వినిపించుకోలేదు.

'ఏ ఆస్పత్రిలో వున్నారు? నాకు చూపించండి' నిద్రలో నడుస్తున్న దానిలా యింటి తలుపులయినా వేయకుండా బయటికి నడిచింది.

దరిదాపుల్లో రిక్షాలు కానీ టాక్సీలు కానీ లేవు. రోడ్లన్నీ నిర్మానుష్యంగా వున్నాయి. వీధి దీపాలు మాత్రం కొన ఊపిరితో కొట్టుకొంటున్న ప్రాణిలా నీరసంగా వెలుగుతున్నాయి.

పరుగులాంటి నడకతో వేగంగా నడుస్తున్న శాంతని చూసి చివరికి సంకోచిస్తూనే నెమ్మదిగా చెప్పాడు గోపాలం.

'మీరు ధైర్యంగా ఉండాలి. వెళ్ళగానే షాక్ అవుతుందేమోనని చెబుతున్నాను. రాజా నేను వచ్చేముందే కళ్ళు మూసాడు'

శాంత నడవటం మరిచిపోయి నిలబడిపోయింది.

'మీరు ధైర్యం తెచ్చుకోవాలి. ఆస్పత్రి దగ్గర కొచ్చేసాం'

శాంత కదలలేదు. వెర్రిగా ఎక్కడో శూన్యంలోకి చూస్తోంది.

'ఈ సందులో ఒక ఇరానీ హోటలుంది. రిక్షాలేమయినా వున్నాయేమో చూసివస్తాను. మీరిక్కడే వుండండి' శాంత షాక్‌నుండి తేరుకొని నడవలేదేమో అని సైకిలుమీద వేగంగా ప్రక్క సందులోకి వెళ్ళాడు గోపాలం.

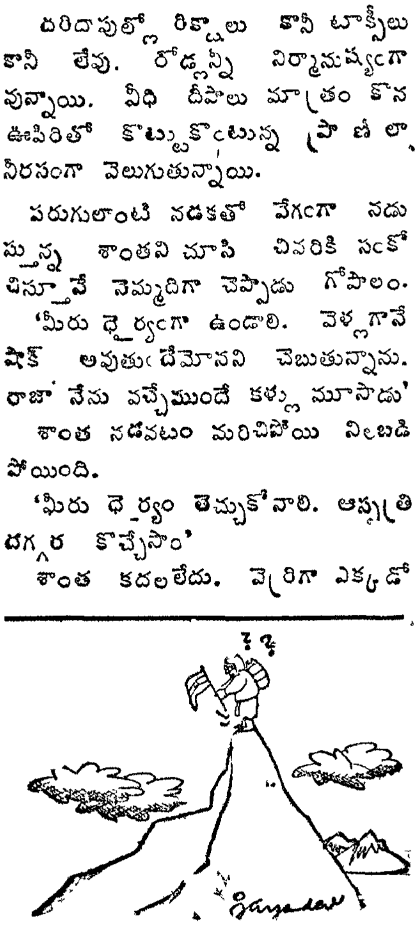

దయాదాక్షిణ్యాలు వున్న విశాల హృదయంలా పరుచుకొనివుంది నల్లని తారు రోడ్డు. రోడ్డు కిరువైపులా వున్న చింత తంగేడు చెట్లు జాలిగా చూస్తున్నాయి.

గుండెలతో మండుతున్న వేదనలా దూరంగా రెండు పెద్ద పెద్ద లైట్లు కనిపించాయి.

ఏదో భావావేశంలో కదిలిపోతూ వున్న శాంత తన అందమైన కళ్ళని పెద్దవి చేసుకొని అటే చూస్తోంది. పలుచగా లేత గులాబీ రంగులా అతి సుకుమారంగా వుండే పెదిమలు కొద్దిగా కదిలాయి. పెళ్ళయిన సంవత్సరంనుండే అందంగా అలంకరించుకోవటం మానివేసిన శాంత ఆ క్షణంలో ఎంతో విచిత్రంగా వుంది. గాలికి ఎగురుతున్న వెంట్రుకలు నుదురు మీద వ్రాలి కుంకుమ బొట్టుని మరుగు పరుస్తున్నాయి.

వేగంగా ఆ లైట్లు దగ్గరికి పరిగెత్తుకొని వస్తున్నాయి. బాగా దగ్గరికి వచ్చే వరకూ చూస్తూ నిలబడిన శాంత గబగబా రోడ్డుకి అడ్డంగా నడిచింది. కాదు పరిగెత్తింది.

గోపాలం ఖాళీ రిక్షా తీసుకొని సైకిలు మీద వస్తూనే శాంతకోసం నలువైపులా కలయజూసాడు.

తెల్లబోతూ వీధిలైట్లు అటే చూస్తున్నాయి. వాటి కాంతిలో శాంత రక్తపు మడుగులో పడివుండటం, దూరాన ఫుల్ లోడ్‌లో వున్న లారీ వేగంగా దూసుకుని పోవటం చూసి నిశ్చేష్టుడై నిలబడిపోయాడు.

జరిగిందేమిటో అర్థం కానట్టు చూస్తూ నిలబడిపోయింది తంగేడుచెట్టు. చింతచెట్టు దీర్ఘంగా నిట్టూరుస్తూ కొద్దిగా తల కదిలించింది సానుభూతి సూచనగా.

కాలం చాలా మామూలుగా జరిగిపోయింది. ●

23-2-68.